YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
6 päivänä huhtikuuta 1962 *

Asiassa 13/61,

jonka Gerechtshof Den Haagin toinen jaosto on 20.6.1961 tekemällään päätöksellä (101 R/60) saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa riita-asiassa

Kledingverkoopbedrijf de Geus en Uitdenbogerd, kotipaikka Rotterdam, edustajanaan asianajaja P. H. Hoogenbergh,

kantajana,

vastaan

1) Robert Bosch GmbH, saksalainen yhtiö, kotipaikka Stuttgart, ja

2) Maatschappij tot voortzetting van de zaken der Firma Willen van Rijn, osakeyhtiö, kotipaikka Amsterdam, edustajanaan asianajaja J. F. A. Verzijl,

vastaajina,

ennakkoratkaisun siitä, "onko yhtiön Robert Bosch GmbH, kotipaikka Stuttgart, asiakkailleen asettama ja asiakkaiden sopimuksella hyväksymä vientikielto mitätön ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 2 kohdan nojalla Alankomaihin suuntautuvan viennin osalta",

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti A. M. Donner, jaostojen puheenjohtajat O. Riese ja J. Rueff, tuomarit L. Delvaux ja Ch. L. Hammes,

julkisasiamies: M. Lagrange,
kirjaaja: A. Van Houtte,

on antanut seuraavan

tuomion

A - Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta

Pääasian vastaajina olevat Bosch ja van Rijn sekä Ranskan tasavallan hallitus ovat esittäneet epäilynsä siitä, voidaanko ennakkoratkaisu antaa Gerechtshof Den Haagin esittämän pyynnön perusteella ottaen huomioon, että ennakkoratkaisupyyntöä koskevaan päätökseen on haettu muutosta kassaatiomenettelyssä.

Tämä epäilys aiheutuu sellaisesta 177 artiklan tulkinnasta, jonka mukaan ennakkoratkaisupyyntö voidaan ratkaista ainoastaan, jos ennakkoratkaisupyyntöä koskeva kansallisen tuomioistuimen päätös on lainvoimainen.

Tämä tulkinta ei ole 177 artiklan sanamuodon mukainen. Lisäksi tulkinnassa jätetään huomioimatta se, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä kansallisessa tuomioistuimessa sovellettava lainsäädäntö ja yhteisön oikeus muodostavat kaksi erilaista ja erillistä oikeusjärjestystä.

Perustamissopimuksessa ei kielletä ylintä kansallista muutoksenhakuastetta käsittelemästä muutoksenhakuasiaa, vaan siinä jätetään asian tutkittavaksi ottamisen määritteleminen valtionsisäiseen oikeuteen ja kansallisen tuomioistuimen harkittavaksi. Perustamissopimuksen mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta pelkästään 177 artiklassa tarkoitetun ennakkoratkaisupyynnön perusteella ilman, että yhteisöjen tuomioistuimen olisi tutkittava, onko kansallisen tuomioistuimen päätös kansallisen lainsäädännön mukaisesti lainvoimainen.

Pääasian vastaajat Bosch ja van Rijn sekä Ranskan tasavallan hallitus väittävät seuraavaksi, että Gerechtshof Den Haagin esittämään pyyntöön ei voida antaa ennakkoratkaisua sen vuoksi, että pyynnössä ei ole kysymys pelkästään 177 artiklassa tarkoitetusta tulkinnasta, vaan siinä pyritään tosiasiallisesti - kuten pyynnön sanamuodosta ilmenee - saamaan yhteisöjen tuomioistuin ratkaisemaan kysymys perustamissopimuksen soveltamisesta yhteen tiettyyn tapaukseen.

Perustamissopimuksessa ei kuitenkaan nimenomaisesti tai epäsuorasti määrätä, missä muodossa kansallisen tuomioistuimen on esitettävä ennakkoratkaisupyyntönsä.

Koska perustamissopimuksen 177 artiklan sanamuoto "perustamissopimuksen tulkinta" voi itsessään olla tulkinnan kohteena, kansallinen tuomioistuin voi muotoilla pyyntönsä suorasti ja yksinkertaisesti niin, että yhteisöjen tuomioistuimen tehtäväksi jää ratkaista tämä pyyntö ainoastaan oman toimivaltansa rajoissa, eli ainoastaan siltä osin kuin pyynnössä on kysymys perustamissopimuksen tulkinnasta.

Tässä tapauksessa pyynnön suora sanamuoto mahdollistaa sen, että pyynnöstä voidaan selkeästi erotella ennakkoratkaisupyyntöön sisältyvät tulkintakysymykset.

Ranskan hallitus väittää lisäksi, että niin kauan kuin 87 artiklassa tarkoitettuja asetuksia ei ole annettu, yhteisöjen tuomioistuin ei voi tehdä ratkaisua 85 artiklan tulkinnasta sen vuoksi, että kyseisen artiklan soveltaminen kuuluu tällöin yksinomaan kansallisille viranomaisille.

Tätä väitettä ei voida hyväksyä.

Jopa siinä tapauksessa, että 85 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen soveltaminen kuuluisi kansallisille viranomaisille, perustamissopimuksen tulkintaa koskevaa 177 artiklaa sovelletaan kuitenkin edelleen niin, että kansallisella tuomioistuimella on, tapauksen mukaan, mahdollisuus tai velvollisuus pyytää ennakkoratkaisua.

Sekä 177 artiklan sanamuoto että merkitys tukevat tällaista päätelmää. Kyseinen määräys ei ensinnäkään sisällä yhtään 85 artiklaa ja sitä seuraavia artikloja koskevaa rajoitusta, ja toisaalta 177 artiklassa tarkoitettu oikeuskäytäntöjen yhdenmukaistaminen on erityisen tärkeää tapauksissa, joissa perustamissopimuksen soveltaminen on uskottu kansallisille viranomaisille.

Tämän johdosta yhteisöjen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan tämän ennakkoratkaisupyynnön perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla.

B - Pääasia

Gerechtshof Den Haagin tekemään päätökseen sisältyy kysymys siitä, oliko 85 artikla sovellettavissa perustamissopimuksen voimaantulosta lähtien.

Periaatteessa vastaus on myöntävä.

Koska perustamissopimuksen 88 ja 89 artiklassa annetaan kansallisille viranomaisille ja komissiolle toimivaltaa 85 artiklan soveltamista varten, kyseisissä määräyksissä oletetaan 85 artiklan olevan sovellettavissa perustamissopimuksen voimaantulosta lähtien.

Perustamissopimuksen 88 ja 89 artiklassa ei kuitenkaan varmisteta 85 artiklan täysimääräistä soveltamista niin, että pelkästään kyseisten määräysten olemassaolosta voisi päätellä, että 85 artikla olisi, perustamissopimuksen voimaantulosta lähtien, saanut aikaan kaikki oikeusvaikutuksensa ja erityisesti että kyseisen artiklan 2 kohdassa tarkoitettu mitättömyys koskisi kaikkia 1 kohdan määritelmän soveltamisalaan kuuluvia tapauksia, joista ei vielä olisi annettu kyseisen artiklan 3 kohdan mukaista julistusta.

Itse asiassa 88 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltioiden viranomaisten on tehtävä päätös yritysten välisten järjestelyjen luvallisuudesta ainoastaan silloin, kun kyseisten maiden voimassa olevan kilpailulainsäädännön mukaan näiden yritysten välisten järjestelyjen on oltava kansallisten viranomaisten hyväksymiä.

Vaikka 89 artiklassa annetaan komissiolle yleinen toimivalta tutkia ja valvoa, komissiolla on kyseisen artiklan nojalla mahdollisuus ainoastaan todeta 85 ja 86 artiklan mahdollinen rikkominen ilman, että sillä olisi toimivalta antaa 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja julistuksia.

Kumpikaan edellä tarkoitettu artikla ei sisällä perustamissopimuksen voimaantullessa olemassa olevia yritysten välisiä järjestelyjä koskevia siirtymämääräyksiä.

On lisäksi todettava, että perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäisen täytäntöönpanoasetuksen laatijat (*Euroopan yhteisöjen virallinen lehti*, s. 204/62) ovat tukeutuneet samanlaiseen käsitykseen.

Kyseisen asetuksen 6 artiklan 2 kohdasta luettuna yhdessä 5 artiklan 1 kohdan kanssa aiheutuu, että komissio voi 85 artiklan 3 kohdan nojalla antaa julistuksia kyseisen asetuksen voimaantullessa olemassa olevista yritysten välisistä järjestelyistä ja että sillä on mahdollisuus antaa julistuksille taannehtiva vaikutus jopa sitä päivää

aiemmaksi, jolloin yritysten välisestä järjestelystä on ilmoitettu.

Tämän johdosta näyttää siltä, että asetuksen laatijat ovat ennakoineet myös, että kyseisen asetuksen voimaantullessa on olemassa sellaisia yritysten välisiä järjestelyjä, joihin voidaan soveltaa 85 artiklan 1 kohtaa mutta joista ei ole vielä tehty 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua päätöstä, ilman että nämä järjestelyt olisivat tästä johtuen mitättömiä.

Päinvastainen tulkinta johtaisi siihen, että tietyt yritysten väliset järjestelyt olisivat ensin olleet mitättömiä useiden vuosien ajan ilman, että mikään viranomainen olisi milloinkaan todennut tätä mitättömyyttä, minkä jälkeen mitättömyys sitten poistettaisiin taannehtivasti; tällaista tulkinnasta johtuvaa seurausta ei voida hyväksyä.

Olisi siis vastoin perustamissopimuksen soveltamisessa oikeussääntönä noudatettavaa oikeusvarmuuden yleistä periaatetta, jos tiettyjä sopimuksia pidettäisiin mitättöminä ennen kuin olisi mahdollista tietää ja todeta, mihin sopimuksiin 85 artiklaa sovelletaan.

Perustamissopimuksen 85 artiklan 2 kohdan sanamuodossa, jossa mainitaan tämän artiklan mukaan "kielletyt sopimukset ja päätökset", näytetään pitävän kyseisen artiklan 1 ja 3 kohtaa jonkinlaisena jakamattomana kokonaisuutena, ja tämän sanamuodon mukaisesti on todettava, että perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäisen täytäntöönpanoasetuksen voimaantuloon saakka mitättömyys on koskenut ainoastaan sellaisia sopimuksia ja päätöksiä, joiden osalta jäsenvaltioiden viranomaiset ovat 88 artiklan perusteella nimenomaisesti päättäneet, että ne kuuluvat 85 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan ja että ne eivät voi olla 85 artiklaan 3 kohdassa tarkoitetun julistuksen kohteena, tai joiden osalta komissio on 89 artiklan 2 kohdan nojalla tehdyllä päätöksellä todennut, että ne ovat 85 artiklan vastaisia.

Koska Gerechtshof Den Haag ei ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa päätöksessään ole pystynyt täsmentämään, mille ajalle kyseisen sopimuksen mahdollinen mitättömyyttä koskeva ratkaisu on sijoitettava, tätä kysymystä on tarkasteltava myös asetuksen voimaantulon jälkeisen ajan kannalta.

Kyseisen asetuksen voimaantullessa olemassa olleet sopimukset ja päätökset eivät ole mitättömiä ainoastaan sen vuoksi, että nämä sopimukset ja päätökset kuuluisivat 85 artiklan 1 kohdan piiriin.

Näitä sopimuksia ja päätöksiä on pidettävä pätevinä, jos ne kuuluvat kyseisen asetuksen 5 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan, ja vaikka ne eivät kuuluisikaan kyseisen säännöksen soveltamisalaan, niitä on pidettävä tilapäisesti pätevinä, jos

niistä on ilmoitettu komissiolle kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Tällä pätevyydellä ei ole lopullista luonnetta sen vuoksi, että 85 artiklan 2 kohdassa määrätty mitättömyys tulee kysymykseen, jos jäsenvaltioiden viranomaiset käyttävät niille perustamissopimuksen 88 artiklassa annettua ja kyseisen asetuksen 9 kohdassa säilytettyä toimivaltaa soveltaa 85 artiklan 1 kohtaa, ja julistaa tietyt sopimukset ja päätökset kielletyiksi.

Edelleen, komission kieltäytyminen tekemästä 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua, kyseisen artiklan soveltamisalaan kuuluvia sopimuksia ja päätöksiä koskevaa päätöstä aiheuttaa näiden sopimusten ja päätösten mitättömyyden kyseisen asetuksen voimaantulosta lähtien.

Kyseisen asetuksen 7 artiklan säännökset antavat kuitenkin komissiolle mahdollisuuden - siitä huolimatta, että sopimus tai päätös ei voi olla 85 artiklan 3 kohdan poikkeuksen kohteena - rajoittaa 85 artiklan kiellon oikeusvaikutusta, eli sopimuksen tai päätöksen mitättömyyttä, tietyksi ajaksi, jos niillä, joita asia koskee, on mahdollisuus peruuttaa kyseinen sopimus tai päätös tai tehdä siihen muutoksia.

Kyseisen asetuksen 7 artikla on ymmärrettävissä ainoastaan, jos sopimukset ja päätökset eivät ole mitättömiä niin kauan kuin komissio ei ole tehnyt päätöstä sille ilmoitetuista sopimuksista ja päätöksistä tai kuin jäsenvaltioiden viranomaiset eivät ole tehneet päätöstä siitä, että 85 artiklaa sovelletaan.

Gerechtshof Den Haagin esittämä ennakkoratkaisupyyntö koskee sitä, kuuluuko yhtiön Robert Bosch, Stuttgart, asiakkailleen asettama ja näiden hyväksymä vientikielto perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

Tätä kysymystä ei voida pitää pelkkänä perustamissopimuksen tulkintaa koskevana kysymyksenä sen vuoksi, että tämän suppeasti ilmaistun kiellon asiayhteyttä ei ole esitetty yhteisöjen tuomioistuimelle. Yhteisöjen tuomioistuin ei voi siis ratkaista kyseistä asiaa tutkimatta alustavasti pääasian tosiseikkoja, eikä tällainen tutkiminen kuulu perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ratkaisunsa tekevän yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan.

Näin ollen yhteisöjen tuomioistuimen on ainoastaan todettava, että ei ole poissuljettua, että Gerechtshofin tarkoittamat vientikiellot kuuluvat 85 artiklan 1 kohdan määritelmän soveltamisalaan ja että ne vastaavat juuri sanamuotoa "sopimukset ... jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan".

Edelleen, vaikka nämä vientikiellot kuuluisivatkin 85 artiklan 1 kohdan soveltа-

misalaan, ei voida kuitenkaan ilman muuta hyväksyä, että perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäisen täytäntöönpanoasetuksen 4 artiklan 2 kohtaa sovelletaan näihin kieltoihin siten, että niitä ei 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti olisi tarvinnut ilmoittaa ja että niitä näin ollen olisi pidettävä pätevinä.

Kyseisen asetuksen 4 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan mukaisesti jäsenvaltioiden välistä tuontia tai vientiä koskevista sopimuksista on ilmoitettava komissiolle; vientikiellolla on muita kuin kyseisen asetuksen 4 artiklan 2 kohdan 2 alakohdassa tarkoitettuja vaikutuksia ja se eroaa tarkoitukseltaan saman kohdan 3 alakohdassa säädetyistä tarkoituksista.

C - Oikeudenkäyntikulut

Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille ETY:n komissiolle ja jäsenvaltioiden hallituksille aiheutuneita kuluja ei voida määrätä korvattaviksi.

Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe Gerechtshof Den Haagissa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kyseisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla,

ottaen huomioon oikeudenkäyntiasiakirjat,

kuultuaan esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan ETY:n komission ja pääasian asianosaisten suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen,

ottaen huomioon ETY:n perustamissopimuksen 85, 87, 88, 89 ja 177 artiklan,

ottaen huomioon ETY:n tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan,

ottaen huomioon Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Gerechtshof Den Haagin 10.7.1961 päivätyssä kirjeessä ja ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla esittämän ennakkoratkaisupyynnön seuraavasti:

1) **Siihen saakka, kunnes perustamissopimuksen 87 artiklassa sekä 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu asetus tulee voimaan, perustamissopimuksen 85 artiklan 2 kohdan oikeusvaikutukset kohdistuvat ainoastaan sellaisiin sopimuksiin ja päätöksiin, joiden osalta jäsenvaltioiden viranomaiset ovat perustamissopimuksen 88 artiklan perusteella nimenomaisesti päättäneet, että ne kuuluvat 85 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan ja että ne eivät voi olla 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun julistuksen kohteena, tai joiden osalta komissio on 89 artiklan 2 kohdan nojalla tehdyllä päätöksellä todennut, että ne ovat 85 artiklan vastaisia.**

2) **Perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan kiellon soveltamisalaan kuuluvia ja perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäisen täytäntöönpanoasetuksen voimaan tullessa olemassa olevia sopimuksia ja päätöksiä ei voida pitää mitättöminä, jos niistä on kyseisen asetuksen 5 artiklan mukaisesti ilmoitettu asetetussa määräajassa, ellei komissio päätä, että niistä ei voida tehdä 85 artiklan 3 kohdassa määrättyä päätöstä ja että niihin ei voi soveltaa kyseisen asetuksen 7 artiklan 1 kohtaa, tai elleivät jäsenvaltioiden viranomaiset päätä käyttää perustamissopimuksen 88 artiklassa sekä kyseisen asetuksen 9 artiklassa niille annettua toimivaltaa.**

3) **Perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan kiellon soveltamisalaan kuuluvat ja perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäisen täytäntöönpanoasetuksen voimaan tullessa olemassa olevat ja kyseisen asetuksen 5 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan kuulumattomat sopimukset ja päätökset, joista ei ole ilmoitettu asetetussa määräajassa kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ovat mitättömiä kyseisen asetuksen voimaantulosta lähtien.**

4) **Pyynnön muista osista ei voida antaa ennakkoratkaisua.**

5) **Gerechtshof Den Haagin asiana on päättää käsiteltävänä olevan asian oikeudenkäyntikuluista.**

Donner Riese Rueff

Delvaux Hammes

Julistettiin Luxemburgissa 6 päivänä huhtikuuta 1962.

A. Van Houtte
kirjaaja

A. M. Donner
presidentti